

ԿԱՐԾԻՔ

Ռուզան Անանյանի

**«Ռաֆայել Շիշմանյանի արվեստը» թեմայով թեկնածուական ատենախոսության
վերաբերյալ, ներկայացված ԺԷ.00.03 - «Կերպարվեստ, դեկորատիվ և կիրառական
արվեստ, դիզայն» մասնագիտությամբ**

արվեստագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար

Ռուզան Անանյանի ներկայացրած «Ռաֆայել Շիշմանյանի արվեստը» թեմայով թեկնածուական ատենախոսությունը բաղկացած է 117 էջից, որը ներառում է առաջաբան, 2 հիմնական գլուխ, եզրակացություն, արխիվային/գրական աղբյուրների մեծ ցանկ և 137 պատկերների պատկերացանկ:

Առաջին գլխում ներկայացվում է Շիշմանյանի կյանքի և ստեղծագործական ձևավորման հիմնական փուլերը՝ մանկություն և ուսումնառություն, ֆրանսիական շրջանի գործունեություն, որմնանկարչական և մանրանկարչական աշխատանքներ, գրքերի ու պարբերականների ձևավորում, հասարակական և արվեստաբանական գործունեություն, ինչպես նաև Շիշմանյանի կերպարի արտացոլումը հայ կերպարվեստում: Գլուխը բաղկացած է չորս ենթագլխից:

Երկրորդ գլուխը նվիրված է Շիշմանյանի գեղանկարչական ժառանգության արվեստագիտական վերլուծությանը: Ուսումնասիրությունը հիմնականում բաժանվում է ցամաքային բնանկարների, ջրային տեսարանների և հայաստանյան շրջանի ստեղծագործությունների: Այստեղ առանձնացվում են նրա ստեղծագործության ֆրանսիական և հայաստանյան շրջանները, ինչպես նաև բնանկարչության ժանրային, գունային, կոմպոզիցիոն և ոճական առանձնահատկությունները: Երկրորդ գլուխն ունի 3 ենթագլուխ:

Եզրակացության մեջ ամփոփվում են Ռաֆայել Շիշմանյանի կյանքի, ստեղծագործական ուղու և գեղարվեստական ժառանգության ուսումնասիրության հիմնական արդյունքները: Ընդգծվում է նրա ստեղծագործության բազմակողմանիությունը՝ հատկապես բնանկարչության, ջրային տեսարանների և հայաստանյան շրջանի աշխատանքների շրջանակում:

Առանձնահատուկ շեշտադրվում է, որ Շիշմանյանի արվեստում կարևոր նշանակություն ունեն բնության անմիջական դիտարկումը, գույնի և լույսի հարաբերությունները, միջավայրի փոխանցումը և բնանկարի նկատմամբ անհատական մոտեցումը: Նշվում է նաև ֆրանսիական և հայկական մշակութային միջավայրերի ազդեցությունը նրա ստեղծագործական ձևավորման վրա:

Ընդհանուր առմամբ, եզրակացությունը հաստատում է, որ Շիշմանյանի ժառանգությունը կարևոր տեղ ունի հայ կերպարվեստի պատմության մեջ, իսկ նրա աշխատանքների համակարգումն ու վերլուծությունը հնարավորություն են տալիս առավել ամբողջական պատկերացում կազմելու նկարչի ստեղծագործական զարգացման և գեղարվեստական առանձնահատկությունների մասին:

Ատենախոսական աշխատության մեջ օգտագործվել ու ուսումնասիրվել են մի քանի տասնակ գրքեր, կայքեր, հոդվածներ (հայերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն):

Լիարժեք ուսումնասիրելով ատենախոսական այս աշխատությունը և կարծիք կազմելով անհրաժեշտ եմ համարում ներկայացնել մի քանի դիտողություն-առաջարկ:

1. Անհրաժեշտ է ուղղել Գլուխ 2-ի թվագրության հակասությունը: Բովանդակության մեջ գրված է՝ «Ռաֆայել Շիշմանյանի ստեղծագործությունը (1947–1959)» մինչդեռ հենց գլխի սկզբում նշված է՝ «Ռաֆայել Շիշմանյանի ստեղծագործությունը (1914–1959)»: Քանի որ երկրորդ գլուխը ներառում է նաև 1914-ից սկսվող շրջանը, անհրաժեշտ է վերջնականապես հստակեցնել և միասնականացնել թվագրությունը:

2. Գլուխ 1-ում ներկայացված պատմական ակնարկն ու փաստագրական տվյալները զգալի տեղ են զբաղեցնում, ուստի ցանկալի կլիներ դրանք փոքր-ինչ կրճատել և ավելացնել մեթոդական, համեմատական ու արխիվային նյութերի քննության մեթոդները, թե ի՞նչ տարբերակով կամ ի՞նչ մեթոդներով է հեղինակը քննության առել ուսումնասիրվող նյութը. սա հատկապես կարևոր է, քանի որ աշխատանքում զգալի տեղ է զբաղեցնում տարբեր աղբյուրների հիման վրա ստեղծագործությունների թվագրման, դասակարգման և համակարգման խնդիրը:

3. Գիտական նորույթը կարելի է ավելի կոնկրետ ձևակերպել: Աշխատանքում գիտական նորույթի վերաբերյալ մի շարք կարևոր դրույթներ կան, սակայն դրանք

ցանկալի է ձևակերպել ավելի կոնկրետ և ապացուցելի արդյունքների տեսքով: Օրինակ՝ շեշտադրել ոչ միայն այն, որ Շիշմանյանի արվեստը «առաջին անգամ» է ուսումնասիրվում, այլ՝ ինչն է կոնկրետ նոր բացահայտվել, համակարգվել կամ վերանայվել տվյալ հետազոտության արդյունքում:

4. Եզրակացությունը բովանդակային առումով համապատասխանում է կատարված ուսումնասիրությանը և ամփոփում են Շիշմանյանի ստեղծագործության հիմնական առանձնահատկությունները, սակայն խորհուրդ կտայի վերջում ավելի հստակ առանձնացնել հետազոտության հիմնական գիտական արդյունքները՝ համարակալված կետերով: Դա կօգնի ցույց տալ, թե կոնկրետ ի՞նչ նոր գիտական արդյունքի է հանգել հեղինակը:

5. Գրականության ցանկը հարուստ է, բայց պահանջում է միասնականացում: Աղբյուրագիտական բազան աշխատանքի ուժեղ կողմերից է: Ներառված են արխիվային նյութեր, մենագրություններ, հոդվածներ, պարբերականներ և տարբեր լեզուներով աղբյուրներ: Միևնույն ժամանակ անհրաժեշտ է ամբողջ ցանկը բերել միասնական մատենագիտական ձևաչափի՝ աղբյուրների ձևավորման, ամսաթվերի, էջերի, հրատարակչությունների և չափերտների օգտագործման առումով:

6. Պատկերացանկը ցանկալի է տեխնիկապես վերանայել: Այն ծավալուն է և արժեքավոր՝ ընդգրկելով Շիշմանյանի գեղանկարները, որմնանկարները, մանրանկարները, գրքերի ձևավորումները և այլ աշխատանքներ: Սակայն անհրաժեշտ է շտկել պատկերների համարակալումը, պատկերների և տեքստի հղումների համապատասխանությունը, կրկնվող նկարագրությունները, չափերի միասնական օգտագործումը, պատկերների աղբյուրների նշումը:

Ատենախոսությունն ունի լավ գիտական հիմք, որն ուսումնասիրվել և ներկայացվել է մասնագիտական բարձր հատկանիշներով:

Դրա հիմնական ուժեղ կողմերն են՝ Շիշմանյանի ժառանգության լայն ընդգրկումը, արխիվային նյութերի օգտագործումը, մեծ պատկերային նյութը և ստեղծագործությունների արվեստագիտական ուսումնասիրությունը: Իսկ նշված դիտողություններն ու առաջարկները, չեն խանգարում հավաստել, որ Ռուզան Անանյանի «Ռաֆայել Շիշմանյանի արվեստը» ատենախոսությունը

